

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
Телефон редакції 1458.
Телефон Друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1909.

на рік	на пів року	на 3 місяці	на 1 місяць	на 1 рік	на пів року	на 3 місяці	на 1 місяць
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75

Передп. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. на протязі перш. шостої місяця.

За границю: на рік 11 карб., на широкі 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більш статі, до друку негодять, переходять у редакції 3 місяці і видаються авторам їх кошти, а дрібні змітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З приводу надісланих до газети віршів редакція не листується.

Просьба авторів додержуватися правил правопису „Ради“.

Умови друкування оповісток:
За рядок петиту поперед тексту 40 к., за його місце платиться: за перший ряд 40 коп., а далі по 20 коп.
За рядок петиту після тексту: за перший ряд 20 к., за другий—10 к. Хто шукає зар. бітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к за раз

2-го сентября, в ровини смерти
Івана Карповича Тобілевича
(Карпенка-Карого)
в Володимирському соборі буде відправлено панахиду о 4-й годні дня
2-975-2

Театр „СОЛОВЦОВ“ Дирекція І. Е. Дував-Торцова.
Сьогодні в 2-й раз
ЗИМНЯЯ СКАЗКА
на 5 д., 14 карт. В. Шекспіра. Вер. ут.: д-ки Боню, Валенто, Гофман, Паскалова, Соколова, Чаруська та инш.; д-д. Берсеев, Волховський, Белінович, Лаврецький, Леонтьев, Пятров, Орлов-Чужбин, Соффер, Урванцов та инш. **Нові декорації, костюми, обстановка.** Поч. о 8 г. веч. Ціна звич. Білети продаються. Четв., 3-го, — ціна звич., а для підл. газ. „Київ. Вісти“ — зменшені, в 23-й раз. — „Синія птиця“ на 7 карт. П'ят., 4-го, 1-й раз без скорочень. — „Анатоль“ на 7 карт. Арт. Шнітцлера. Суб., 5-го, в 2-й раз нова п'єса „Золотая свобода“, на 3 д. Лотара. Нел., 6-го, вранці по значн. зменшен. ціна спект. — „Горе оть ума“, на 4 д. Лектор І. Ф. Кожин. Поч. о 12 г. д. Квитки на всі вистави продаються в касах театру. Докладніше в афішах.

ваги рiч. Далеко більше важить ота моральна сила, ота непохитність та незломність духа, що вносить згаданих осіб з-поміж сірої маси звичайного людського мотлоху і становить на поверхні життя, як людей, що не тільки живуть, а й творять життя. Приглядатись до цієї творчої сили та незломності, що людей цього типу підіймає з низів до світла і становить у першій лаві борців за краще життя на землі—то найбільша втіха для всякого, кому не байдуже на це життя дивитись і хто не з холодною кров'ю ставиться до наших життєвих справ. Люди ці стоять живими доказами моральної вартості людини в найкращому цьому слова розумінні.
До таких людей належать Іван Тобілевич, що його смерті сумні роковини оце вже вдруге ми відбудуємо.

І навмисне було б важко вигадати обставини більш убиті для живущого людського духу та більш сприятливі для розвитку темних сторін натури людської. Дореформенна школа викидає малого хлопця, мало не дитину, в саму гущу того старого життя, що калічило людей на віки і вбивало в них усі людські почування; в самий осередок того базару „життєвої суети“, тієї „пошлости і прози“, що охоплювали людей своїми міщанинськими обіймами і вже довкую не пускали їх од себе. Секретарь поліції — досить це вимовити, щоб зараз же в уяві нашій повстала завадно навіть для наших часів відома фігура. Але це був якийсь надзвичайний секретарь поліції. З надрукованих у нас сьогодні споминок людини, що близько звалося невідомою, але відомо, що став образ тою білого крука серед поліційно-канцелярських душ. У цього секретаря поліції була крашгалева душа, до якої не валився який бруд; цей секретарь поліції студіює кращих творців людської думки та вміє стати, молодим серцем прихильється до молоді, разом з нею шукає шляхів до користного й живого діла; великі ідеї вільного письменства мають широкий доступ в душу цього секретаря поліції і теплий там притулок; чарівні сценічні образи валять його до театру, де він уміє зачаровувати глядачів. Ну, як же могла терпіти серед себе поліційна атмосфера такого надзвичайного чинownika? І вона не витерпіла: кочі погляди товаришів по службі, один-другий донос, підозріння, трупів—і російська держава втратила чесного незап'ятого чинownika, зате українське письменство й театр придбали визначного письменника й артиста. В загальній економічній надто це виглядає заміна. Циркуляр, що вигнав Карпенка-Карого з служби й прикував його на кілька років до нудного міста на чужині, як не можна краще прислужився українському письменству. З того часу секретарь поліції знав своє справжнє стежку, яка й привела його до гурту діячів українського національного руху. Отже благословом добродійний циркуляр, що так до речі виконав свою заборону місією.

Приймається передплата на друге півріччя 1909 р.
на українську
політичну, економічну і літературну газету
(рік видання четвертий)

РАДА
яка виходить у Києві що-дня, окрім понеділків і днів після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет
Напрямок газети непартійний демократично-поступовий
Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.
Власні кореспонденти в столицях і по всіх значніших містах України

◆ РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів ◆
Власних

3р. 25к. 3 1-го Января розмір газети збільшено
Хто передплатить газету довічного року, той може за доплату 3-х карб. мати

3 додатком 6р. 25к. ДОДАТОК:
М. Аркас: „Історія України-Русі“
на веленому папері, багато ілюстрована (210 малюнків портретів, 9 карт у фарбах, 4 родоводи), в розкритій оправі з англійського колєнкуру. Книжка ця коштувала з оправою і перекладом в окремому продажі 4 р. 75 коп. Передплатникам, що підписалися або підпишуться на цілий рік, цей же самий додаток висилается за доплату 2-х карб. Другий примірник додатку висилается передплатникам, до якої 6 категорій вони не належали, за доплату 3-х карбованців.

Умови передплати у заголовку.
Пробні числа надіслаються даром.

На основі умов редакції „Ради“ з дирекцією української групи під орудою М. К. Садовського роковий передплатник „Ради“ і ті, що передплатили газету в розсрочку, коли вони заплатили не менше 4 карб., мають право протягом сьорогвішнього осіннього сезону ходити на вистави групи Садовського, (театр „Грамотности“) по зменшеній ціні. Правила, що регулюють це право д-д. передплатників „Ради“, такі: Спектаклі по зменшеній ціні для д-д. передплатників „Ради“ відбуватимуться раз на тиждень, по четвергах.
В ці спектаклі увійдуть всі виставні репертуара „Ради“ показують в касу театру особливий квиток з талоном, які видаються з контори „Ради“. Кожен передплатник має право дати ДВА МІСЦЯ в партії або ЛОЖКУ. Позагородним передплатникам талоном на ці вистави виснаються заказною банерою, коли буде виплачено 10 коп. гришки чи марками.

ЦІНА МІСЦЯМ:

Театр „Грамотности“	Звичайна.	Для передплатників.
Дожі	5р. — к.	3р.
Партер 1 ряда	2р. 10 к.	1р.
2 "	1р. 80 к.	1р.
3 "	1р. 40 к.	80 к.
4 "	1р. 20 к.	60 к.
5 "	1р. — к.	50 к.
6 "	1р. — к.	50 к.
7 "	— 80 к.	50 к.
8 "	— 70 к.	50 к.
9 "	— 60 к.	40 к.
10 "	— 55 к.	40 к.
11, 12 "	— 55 к.	40 к.
13 "	— 55 к.	30 к.
14 "	— 55 к.	30 к.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика-Підвальна вул., д. 6, біля Золотих воріт. Телефон 1458.
Редактор М. Павловський. Видавець Є. Чикаленко.
482—70

Г. Боссе.
М. В. Бочаров.
П. І. Цесевич.
Н. А. Арцибашева.
Є. Д. Воронець.
О. А. Шмід.
Л. Стефанеско (цимбаліста).

Нову запись артистів Київської опери одержано на двохбючних грамофон. пластинках Т-ВА
Інтернаціональ Екстра-Рекорд.
В головному депю музичних струментів і нот
Г. І. ІНДРЖИШЕКА
Хрещатики, № 41. рок.-898-22

Не одною мірою.

Років з десять тому один в'юнкний російський журналіст пустив був чулку, що українство тільки вигадує якісь небувалі утиски, щоб виправдати цим своє власне недбалство та неробство, свою кволість та безсилля потрапляти за віком. Насправжжї, ніби то, ніхто українцям не стає на перешкоді до роботи, але така вже, бачте, натура у них ледача, що свої власні вади вигаданими чужими гріхами закривають, роблячи з себе якихось жертв режиму.

Пущено що поголоську саме в той час, коли українське слово терпіло всі наслідки таємного наказу 1876 року, коли українська література задихалася в атмосфері, тим актом витворений. Але що найдивніше—знайшлися люди, що появили віри в'юнкному журналістові й смакуючи проказували за ним безглузді обвинувачення. Дивне оте ледарство українців, що вигадує небувалі репресії, підхопили зараз такі органи, як славетне з своєї війни проти недержавних народів „Новое Время“, доточили сюди неоминного тоді „дїда“ Мордовцева і довго гуляли всіякі безуздій глузування та кпини з українців, що навіть не мали де відповісти на всі ті вибрики та вигадки. Звичайно, і це було зазначено і поставлено на кошт того ж таки ледарства та пасивності.

Після 17 октября 1905 року становище українства в Росії дуже одмінилось; найважливішим здобутком того незабутнього часу було скасування таємного наказу 1876 року з спеціальними обмеженнями проти українського письменства. Від тоді, здавалося б, українство повинно було б стати в такі умови, серед яких живуть усі народи в Росії, і тепер справді доводиться чувати, що на українстві нема вже ніяких спеціальних обмежень, що воно однакові права має з усією людністю імперії. Правда, права ті дуже проблематичні і кожного разу можуть обернутися в дуже хистку теорію, що істнує тільки на папері, але—що ж робити: всім однаково; всі ми не знаємо, що буде завтра, і всі не під Богом, а під виключними умовами ходимо.

Багато в цьому правди, але правда також і те, що в загальному безправ'ї та непевності що до завтрашнього дня українство й тепер займає якесь виключне становище: на його силплються удари навіть там, де інших минається благополучно. Ми вже не згадуватимемо про факти таких загальних обмежень, як напри., нехтування української мови по всяких громадських урядях, в школі та публічному житті, але шоденна практика дає все нові й нові ілюстрації виключного становища українства в такій сфері, що, здавалося би, для всіх повинна була б однаково бути. І що найголовніше, ті ілюстрації своєю дріб'язковістю показують як раз те, що заборонна практика так дуже в'їлася в життя, що зробилася звичайною нормою, яка майже нікого вже й не дивує, ніби так воно й повинно бути. Ми помінаємо довгу низку таких промовистих фактів, як той напри., що з театральних афіш зникає навіть заголовки української п'єси „Пошили у дурні“ і з'являється цілком безглузде „Записались въ дураки“, що на концертах не вільно співати заспіваного „Грица“ і він конче мусть перелицюватися в „Гришку“ і ходити не на „вечорниці“ а на „курфікс“... Наша преса мало не що дня подає все нові й нові факти такого ж змісту. Український драматург, напри., пише українську п'єсу—її заборонено виставляти; перекладає ту саму п'єсу на російську мову—дозволено; знов податься з українським текстом—знов заборонено... Український публіцист друкую в російському журналі статію—вона не викликає ніякої уваги од органів, що стежать за письменством. Стоїло ж тій самій статі повийтись в українському оригіналі, як зразу ж вискакує відома 129 стаття, що доти спокійно собі дрімала. З якої речі й на віщо? Невже п'єса чи стаття шкодливіші, зробилася од української мови і чим пояснити таку неординарну міру, з якою підходять наші офіційні органи до фактів російського й українського життя? Чому безглуздий „Гришка на курфікс“ благонадежний з політичного погляду од людського „Грица на вечерницях“ і хіба російський „дурак“ не так само виглядає, як український „дурень“? Такі питання можна б ставити без кінця, але відповіді на них все одно не сподівайтесь. Причина тут у тому, що взято на підозріння саму українську мову, що дозорчі органи ніяк не можуть визволитися з-під тієї думки, що сама вона, незалежно од змісту, являє щось крамольне й небезпечне. Один цензор просто вимовив був, що ваша, мовляв, „боротьба звучить как то рѣзче и сильнее, тѣмъ борьба: то борьба, а то бо-роть-ба“. І цей погляд, на жаль, не обмежується головою згаданого цензора.

Вікі репресій та спеціальних обмежень не минаються дурно. Повстає звичка, витворюється особлива психологія, що розриває „боротьбу“ од „борьбы“ „дурня“ од „дурака“. Цією специфічною психологією, звичкою вишукувати небувалу небезпечку, дошпортуватись таємного змісту й навіть одтінку і скрізь бачити непевні заходи—тільки й можна, здається, пояснити оті факти нашого щоденного життя, про які у нас тут мова. Звичайно, що українство од того не легше, що опріч звичайних „бичів“ має воно сумний привелей підлягати ще надзвичайним „скорпіонам“. Але говорити про однакові права чи однакове безправ'я, видима річ, не приходиться, коли неоднаковою мірою міряються однакові речі.

Вікі репресій та спеціальних обмежень не минаються дурно. Повстає звичка, витворюється особлива психологія, що розриває „боротьбу“ од „борьбы“ „дурня“ од „дурака“. Цією специфічною психологією, звичкою вишукувати небувалу небезпечку, дошпортуватись таємного змісту й навіть одтінку і скрізь бачити непевні заходи—тільки й можна, здається, пояснити оті факти нашого щоденного життя, про які у нас тут мова. Звичайно, що українство од того не легше, що опріч звичайних „бичів“ має воно сумний привелей підлягати ще надзвичайним „скорпіонам“. Але говорити про однакові права чи однакове безправ'я, видима річ, не приходиться, коли неоднаковою мірою міряються однакові речі.

Літній театр КУПЕЦЬКОГО САДУ.
Товариство українських артистів під орудою відомої артистки Г. Затиркевич-Карпинської Сьогодні, 2-го сент., при уч. арти- 1) **За двома зайцями**, М. Старицького, ст. А. Лучинської. виставлено буде: жарт на 1 д. Беліосовського. 2) **Бувальщина**, Панна Штукарка, Завтра, 3-го, вист. буде: 1) **Кохання в мішках**, Ганя Затиркевич-Карпинської. міс.-976-2

Дирекція С. В. БРИКІНА.
Завтра, 3-го септия, **відкриття сезону**, для 1-го виступу д-ки Бєлявської, в ролі „Вані“ і д. Липецького в ролі „Жизнь за Царя“. Шмід, Велиська, д-д. Липецький, Тихонов, Виноковський, Гаврилов, Дісенко, Ковалевський. Балет під оруд. балетмейст. д. Залевського. Прима-балерина Є. Джіовассі. Початок о 7 1/2 г. веч. В п'ятн., 4-го сент., для 1-го виступу д. Каржевіна, в ролі „Васко-ди-Гама“ та д. Максимова, в парт. „Нелю-Африканка“. В суб., 5-го сент., для 1-го виступу д-ки „ско“, вист. буде: Пушечанкової в партії „Ольга“, і д. Каміонського в партії „Оль-Евгеній Онїгін“. Вілети, взяті на он. „Борис Годунов“ вистав. буде: „Айда“. У вівторок, „Борис Годунов“ вистав. буде: „Айда“. 8-го сент., 1-го виступу д-ки Брун, вист. буде: „Айда“. 8-го сент., „Айда“. 8-го сент., 1-го виступу д-ки Брун, вист. буде: „Айда“. 8-го сент., „Айда“. 8-го сент., 1-го виступу д-ки Брун, вист. буде: „Айда“. 8-го сент., „Айда“.

Раз добром халите сердце...
В роковини смерти Карпенка-Карого.
Есть люди на світі, що усам своїм життям, усією істотою своєю являють величезний контраст до того кола громадського, в якому обертаються, що своїми вчинками складають дужий протест проти людського осередка, з яким мають діло не день, а цілі роки й десятиліття. Здалося б, усе кругом наверхтає таких людей на відомий шлях, усе проказує певну стежку, а отже не хилиться перед обставинами мідна натура, бореться з ними й виходить переможцем, даючи все новий і новий доказ глибоким у своїй простоті словам одного з таких людей: „раз добром халите сердце вы не прохолоне“. Звідки влялось в такому сердці те зерно добра, яким вітром туди занесло й роздувало ту іскру божу, що, не вгаючи, світить навкруги,—не аразу навіть і дошукаться, та це й не такої вже великої

„Гришка“ і ходити не на „вечорниці“ а на „курфікс“... Наша преса мало не що дня подає все нові й нові факти такого ж змісту. Український драматург, напри., пише українську п'єсу—її заборонено виставляти; перекладає ту саму п'єсу на російську мову—дозволено; знов податься з українським текстом—знов заборонено... Український публіцист друкую в російському журналі статію—вона не викликає ніякої уваги од органів, що стежать за письменством. Стоїло ж тій самій статі повийтись в українському оригіналі, як зразу ж вискакує відома 129 стаття, що доти спокійно собі дрімала. З якої речі й на віщо? Невже п'єса чи стаття шкодливіші, зробилася од української мови і чим пояснити таку неординарну міру, з якою підходять наші офіційні органи до фактів російського й українського життя? Чому безглуздий „Гришка на курфікс“ благонадежний з політичного погляду од людського „Грица на вечерницях“ і хіба російський „дурак“ не так само виглядає, як український „дурень“? Такі питання можна б ставити без кінця, але відповіді на них все одно не сподівайтесь. Причина тут у тому, що взято на підозріння саму українську мову, що дозорчі органи ніяк не можуть визволитися з-під тієї думки, що сама вона, незалежно од змісту, являє щось крамольне й небезпечне. Один цензор просто вимовив був, що ваша, мовляв, „боротьба звучить как то рѣзче и сильнее, тѣмъ борьба: то борьба, а то бо-роть-ба“. І цей погляд, на жаль, не обмежується головою згаданого цензора.

„Среда заїла“—був такий за молодих літ невідомий чоловік, що дозрів звичайний пріціп добрих, та знав-то м'яких людей, що гвудили й хилались, куди вітер віє. Карпенка-Каро

го вона „не заля“, а навпаки сама зазнала од його дужих ударів. Роскрити нам своїм здоровим розумом тайни з того царства темноти, глутайства, насильства, експлуатації та наживи, висвітлити їх у світі добрим жалитим серцем, Карпенко-Карий добре відявляв отій „середі“. І коли ми до неї ставимося з гострим осядом, розуміючи і причини її, й наслідки, то безперечно велика заслуга в тому нашого найкращого досі драматурга, що на собі зазнав її мертвущий вплив, але не зломився од його й перед ним не скорився. Не зломився, бо посідав велику моральну силу — отой розум добрий та добром налите серце.

Сергій Єфремов.

Вчімося рідної мови!

(Де що про мову українську).

Ми навмисне трохи докладніше розповіли історію розвитку нашої мови, розказали на те, щоб було знати, чи можна історію нашої мови ривати до історії мови московської, як це у нас тепер завжди робиться. Ні, ривати не можна. Неможна, бо в історії розвитку мови московської не було цієї перерви, не було примушеного заєпаду. Вона собі творилась й зростала поволі, переживаючи все, що кожній мові пережити належить. Зростала свідомість, мінявся світогляд, зростала наука серед вищих верств, буда своя рідна інтелігенція — і мова мінялась, мінялась відповідно до часу свого.

Покликати на мову московську, борюючи слова ковані, ні в якому разі не можна: у нас, українців, слів часто бракує тільки через те, що ми забули свою мову (то правда, не з своєї волі), забули рідні слова, тоді як мови московської частенько справді тих слів не було, що їх кували реформатори мови.

Кувати слова, звичайно, не тільки можна, але навіть повинно. Річ тільки в тому, які слова кувати. Життя не стоїть, — поволі зростає культура, зростає промисловість і т. інше. Все це вимагає й нових слів, без неомого тут не обійдеється, тільки звичайно, слова ці повинно вивертати згідно зо всіма законами української мови.

Але кувати слова прості, звичайні, які в мові нашої існують, та тільки ми їх не знаємо — це вже гріх, це вже провина, недбайність, чого перебачити нікому ні в якому разі не можна.

Та власно кажучи, у нас не то що кувати слова. Вивертати слово, та ще вивертати влучно і гарно — це річ не така то вже легка. У нас тепер просто жаргонізують мову російську, слова російської мови так-сяк перекручують на українську фонетику. Виходить, звичайно, нісенітня: убитки — збитки (це ніби шкода, втрата), смоль — зміл (тоді як в мові українській зміл слово давне і значить „чуство“). Візьміть якийсь уривок з теперішніх писань і поставте замість слів українських слова московські: вийде справжня мова московська... Робити, скажемо, переклад з теперішньої мови української на мову московську — річ занадто легенька...

І нема нічого дивного, що простий селянин, чи людина, що стоїть близько до його, коли почне читати наш сучасний жаргон — тільки дивується та зводить плечима...

*) Див. „Рада“ № 197.

І. К. Тобилевич (Карпенко-Карий).

Сторінка з споминів.
(1875 — 1881).

Коли в 1875 році я приїхав в Єлисаветград, то Іван Карпович Тобилевич був в йому одною з найпопулярніших осіб. Бувши секретарем поліції, він стояв на чолі аматорського драматичного гуртка, що дався в клубі вистави на користь пощепительства бідних учнів.

Перша п'єса українська, яку я побачив на своєму віку, була „Назар Стодола“. Іван Карпович в ролі „Назара“ зробив на мене таке надзвичайне враження, що мені й досі здається, що кращого Назара я потім не бачив ніколи.

Згодом, коли відомим наказом 18 мая 76 року заборонено було українські вистави, і в Єлисаветі грададуже популярна російська трупка, І. К. звертав на себе увагу громадянства своїми цікавими театральними рецензіями.

На сцені ставились переважно п'єси Островського і І. К. на сторінках „Єлисавет. Вїстника“ з приводу їх писав талановиті критичні статі в зв'язку з виконанням п'єс на сцені. Ми, учні середньої школи, тоді частенько бували в театрі, і я пам'ятаю, що коли І. К. входив в театр, то ми всі провожали його очима і показували на його одно одному.

Перш всього, і він був незвичайний секретарь поліції і з цього powodu я багато про його чув од багатьох людей. Пам'ятаю, як одна пані розказувала мотій квартирній хазяйці, що вона уперше на віку стріла поліцейського чиновника, що не бере хабарів. Вона мала якусь складне діло в поліції і, коли секретарь залюбки і швидко зробив її діло, вона, прощаючись, хотіла передати йому п'ятирублову бумажку, але секретарь не

Рік 1905 прийшов до нас цілком несподівано: української інтелігенції слівце й не було. Її та її письменників всіх можна було перелічити на пальцях. А обставини склалися такі, що треба було негайно брати в житті участь активну.

Зароджуються газети. Але ж газета повинна завше на життя оживатись, повинна мати співробітників певних. І зразу тут й сталося лихо, віками заподіяне вчроду українському: культури української, віками перерваної, звичайно, було неможливо підігнати до культури часу. На вислів думок зразу забракло потрібних слів. Забракло й потрібних людей, щоб з честою обходили таку перешкоду. І кінчилося на тім, що в мову українську варваризмів сила пошипалась, така сила силена, що в їх зовсім стало не знати нашої рідної мови. Звичайно, нам найлеще кувати слова на російській копил (на польській — в Галичині), і письменники наші й попростували цю їм найближчою стежкою...

Додамо ще до цього, що сила сучасних письменників за письменників стала вже по році 1905, це б то не мала справжнього українського виховання, мова українська не була їм повсякчасно мовою рідною. Письменники наші зловбували освіту, а то і виховання по школах московських, вчилися, до репти забуваючи свою рідну мову, коли знали її ще з років дитячих... І тільки бурхливе життя, що пішло з року 1905, підняло їх до кола письменницького, до того ж вони могли навіть й не знати про рідну Україну...

І, ставши за письменників, вони все такі мови своєї не знали; не знали, бо не вчилися її, а почали просто надолужувати, чого не знали, викройками з мови російської...

Нехай перебачать мені ці ширі слова наші письменники, бо від таких самих „первий есмь аз“...

Який же висновок повинно зробити із того, що ми вище казали? Як зарадити лихові, що так шкодить справі українській?

Відповідь на ці питання може бути тільки одна: коли ми забули мову свою, коли давніше буда вона в нас, то ми повинні навчатись її, повинні відродити, відати її.

Ми повинні знати, добре знати свою мову рідну. Розвій мови, певний стан її — завше свідчить про культуру народу, про його здатність до життя самостійного. Неусталеність мови завше свідчить і про такий саме стан культурний. Як може бути наука, культура, коли на вислів її слів навіть бракує?!

Мова — це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування. Мова — душа кожної національності. Звичайно, не сама по собі мова, ні, а мова, як певний орган культури, традиції. В мові — наша культура, ознака нашої національності.

Мова — це не тільки простий символ розуміння, ні, бо вона втворюється в певній культурі, в певній традиції. В такому разі мова — це вираз нашої психіки, це сторожа нашого психичного...

І поки живе мова — живе й народ, яко національність. Не стане мова — не стане й національності: вона розійдеться поміж дужчим народом...

От чому мова завше має велику вагу в національному русові, от чому ставлять її на першому місці головних наших питань.

Ми повинні знати рідну мову

перевняв її і бумажка впала до долу. Пані засоромилась, подумала, що він не взяв, бо мало, достала десятирубловку, але він і ті не взяв, скававши, що це його служба і що він за це дістає казенне жалування.

На це хазяйка моя зауважила, що в городі всім відомо, що Тобилевич ніяких хабарів не бере, а навпаки ще й сам помагає, а коли не зможе, то вихлопоче запомогу од кунця, які його страшенно люблять і поважають.

В 1879 році я оселився на квартирі в домі батька І. К., у Карпа Адамовича Тобилевича і з того часу близько познайомився з І. К. і з його родиною.

Всіх Тобилевичів я знав ще з 1875 року, коли бував у свого товариша-однояласника Панаса Тобилевича (Саксаганського), і всіх їх не раз бачив на сцені в клубі. Окрім Івана Карповича, гралі тоді на сцені брат його Михайло та сестра Марія, а ніколи й Петро Карпович; Микола Карпович (Садовський) тоді був на военній службі.

Старий Тобилевич, Карпо Адамович, призначував по економіях і рідко коли навідувався до сем'ї в Єлисавет.

Людина це була нещоденна, в йому заховані були ті таланти, що так яскраво розвіли в його дітях.

Пам'ятаю, що коли він бувало почне розповідати всіякі епізоди з свого життя, то всі слухають його з невичайним захопленням. Коли він розказував що-небудь страшенно, то так мальовничо розказував, що аж валося на голову було їжиться, а як розказав якийсь комічний випадок, то всі аж падають од сміху. Вгаго оновідавнів, які я чув од його, порозробляв потім Іван Карпович в своїх драмах і комедіях; навіть виставив самого Карпа Адамовича в деяких п'єсах. Наприклад, коли старий вислухав комедію „Мартин Бо-

свою, бо частенько в силі цього знання — сила національного руху. А надто письменники повинні знати ту мову, що нео пишуть: вплив мови письменницької часом навики лишається в житті народному. І дуже прикро було б, коли б вплив той був не таким, як повинно, і боронь Боже — шкідливий.

А тепер у нас так повелося, що ніхто — ні письменники, ні преса не пишуть ні звичайної рідної мови. Пишуть, кому як на думку спаде.

— Аби було сказано, а як — то не важно, — це звичайна відповідь й заповідь наших письменників.

Але велика це помилка. Тепер як раз народжується широкий український читач, — а в цьому, як бачили ми, — підвалина національного руху. Та тільки чи буде міцним той читач, що арете на теперішній літературі українській?

Думаю, — ні, бо навіть рідної мови не знайте виг... Рідною культурою не перейметься він...

І от, ми ніколи не повинні забувати, що все, щоб ми не писали, може ж мати свого читача (на те ж ми і пишемо). Наш обов'язок перед читачем — промовляти дс його справді українською мовою, а не жаргонним якимсь, не подавати їм замість слів рідних — чужих, та тільки помазаних олією рідною.

Простий читач завше внятиме віри нашим писанням, може з наших писань навіть мови навчатись.

Що ж ми дамо йому, коли і самі цієї мови не знаємо?!

Вудемо вчитись рідної мови!

Як же вчитись? спитають.

(Кінець буде).

Іван Огієнко.

ПО РОСЦІ.

— Смертна кара в 20 столітті в Росії. „Н. Русь“ подає цікаві відомості щодо смертної кари в Росії за 20-е століття. За 1908 рік в петербурзькій военній округі покарано 40 чоловіка, в тім числі два салдати. В московській военній округі покарано 139, в тім числі 2 салдати. В вїленській военній округі — 82, в тім числі 5 салдатів. В вяртавській военній округі — 184, в тім числі 2 салдати. В кїєвській — 143, — 6 салдатів. В казанській — 190, — 4 салдати. В кавказькій — 32, — 2 салдати. В одеській — 359, — 6 салдатів. В омській — 84, — 1 салдат. В іркутській — 35, — 4 салдати. В приамурській — 39, — 17 салдатів. В туркестанській — 3 думи. Загалом у 1908 р. покарано на смерті 1330 душ, в тім числі салдатів 51. Тепер подивимося як побилялася кількість смертних кар в Росії на протязі 3 лт XX століття. В 1901 році покарано 8 душ, в тім числі одного салдата. В 1902 р. — 28, в тім числі 6 салдатів. В 1903 р. — 11, в тім числі 1 салдата. В 1904 р. — 19 (салдата од одного). В 1905 р. — 19, в тім числі 2 салдати. В 1906 р. — 236, в тім числі 63 салдатів. В 1907 р. — 627, в тім числі 84 салдати.

Потім 1908 рік завершився, як вже було зазначено, 1330 смертними карами (51 салдат), що за 8 лт XX століття покарано на смерті 2278 душ, що виходить трохи не по одній душі що-дня. Цікаво зазначити, що за час війни з Японією в місцевості, де воювалися в 1904 — 5 роках, покарано було на смерті 25 душ. Серед покараних в 1906 році було 2 офіцери з Владивостока.

— Губернатор та депутат. Що людиність байдужно ставиться до Дер. Думи, це

всім відомо. Вайдужно ставиться вона до Думи, як через те, що не бачить в нїй ніякої користи для себе і через те, що між депутатами та людиністю немає ніякого єднання. Щоб уникнути цього другого — депутати часами домагаються в адміністрації дозволу на читання докладів про діяльність Думи та її становище. Адміністрація раз-по-раз не дає дозволу на такі читання. Зараз „Ръч“ оповідає про ще одну таку заборону. На цей раз заборону висловлено було занадто вже відверто. Володимирський депутат, кадет Черновітов, звернувся до тамтешнього губернатора д. Сазонова, щоб дозволив йому прочитати доклад у Владимири про діяльність Д. Думи в минулу сесію. Розмову між депутатом та губернатором з цього приводу наводимо цілком. „Ви належите до конституційно-демократичної партії?“ — питає Сазонов. — „Так“, — одповів Черновітов. — „Коли так, то мусю вас попередити, що за 5 років, відколи ви будете депутатом, ви не прочитаете одного докладу у Владимири. Я спокійніший, коли кадети не читають докладів виборцям. Доклад то ви прочитаете, а потім прийдеться арештовувати гімназистів та гімназисток. І меві буде прикро та й вам непріємно“. — „Адже ж мене вибирали не гімназисти з гімназистками і я зовсім не їм збираюся читати доклад“. Губернатор стояв на своєму і депутат мусів одмовитись од докладу.

— Становище уральських заводів. Член Д. Думи М. М. Єгоров (соц.-дем.) ціле літо оглядав уральські заводи і анайомився з становищем справ на них. В розмові з співробітником „Ур. Край“ депутат сказав: „Становище Демидовських та Богословських заводів дуже лихе. Як тут справді працювати, коли в Богословських заводів наприклад, 33 милїони карб. боргу. Одних пільки відостків приходиться платити шо-року 1.800.000 карб. Вся праця йде на виплат відостків. Ршоти робітникам затїгнули вже тепер на 2 місяці. Взагалі становище робітників по всьому Уралі дуже скрутно. Умови праці неможливо тяжкі. Де-які працюють по 12 год на добу без перерви на обїд. А в шахтах щез неможливе робиться. Страх бере, як глинець. Давно пора їх закрити. Та ні один окружний інженер не загляне туди! Найгірше робітникам на соляних копальнях. Заробляють вони 8 — 9 карб. на місяць. Дивуєшся, як тільки живуть! Хати розвалилися, поправити ні за що. На казенних заводах становище робітників не краще. Там перестали гоїти хорих в сем'ях робітників, до чої на приватних заводах ще не дійшли. При такому тяжкому становищі робітникам не дають навіть відпочити як слід. Всі інституції, які пікувалися, щоб робітник якось розумно скористувався відпочинком — позакривано. Народний дїм — віддали під поліцію, музей — під казарми, приют — теж під казарми, а в дїтячому садку зроблено стави для поліцейських коней. Дїтей з приюту зразу перевели в друге житло, а потім і це взяли приставу під квартиру. Тепер дітей розвіяно. Наприкінці депутат розповів, що скрізь за ним стежила поліція і стражник ходив слідком.

— В римській тюрмі. Про смертні кари читаємо шо-дня, каже „Ръч“, але дуже щось мало подає в часописі звісток про факти, які нічим не кращі смертних кар. В цїм відношенню надто славиться центральна рижська тюрма. Тут стрільня в арештованих,

як тільки котрий стане біля вікна, звичайна річ. Цікаво, що вікон у цїй тюрмі ніколи не відчиняють і арештанти ні в якому разі не можуть розмовляти один з другим через вікна. Стрільняють навіть в хорях, як вони виглядають з вікна. У лікарні є досить хорих на нерви та божевільних. Скрізь по вікнах видно слїди стрільняцької побибі шибки, пробити в стелї, продривлені пулями двері і т. и. Останньою жертвою буда політична Емма Подзвїс, яку засудили за належність до соц.-демокр. партії. Її застрелив салдат ось яким побитом. Подзвїс підійшла до вікна тоді, як на дворї по під її вікнами проходила арештанта з других камер. Подзвїс стояла і дивилася на подвір'я. Коли не салдат, що стояв на подвір'ї на варті, підвів рушницю до плеча і стрельнув у вікно, край якого стояла Подзвїс. Та впала. Наробили крику. Виявилось, що Подзвїс поранено в живіт на смерть. Ця подїя страшенно обурила всіх в'язнів, а в лікарні, слабі на нерви збунтувалися проти адміністрації. В тюрму викликали губернатора. Коли йому показали дірки від куль у стелї, він одповів: „як будете заглядати в вікна, то і нададі стрільняють“.

— Родіада вина. Недалеко од м. Мушї стоїть маастирь імени Івана Хрестителя. Преданє переказує, що в цьому маастири находиться і могила Івана Хрестителя. Недавно в маастири відбулося велике свято. На свято, каже газета „Мшока“, прибули тисячі прочан. Всі вони переходили з келї в келїю, цілували хрести і т. и. Кореспондентка „Нов. Вр.“ хотїла разом з другими пройти в келїю, в якій, як кажуть люде, єсть могила Івана Хрестителя, але архимандрит не пустило її. Жїнок невільно одвідувати могила — поясняли кореспондентці. Чому це? — запитала здивована кореспондентка. — А то було до усякновення голови Івана Хрестителя спричинилася жїнка — пояснили архимандрити. (Нов. Вр.).

В ПОЛЬСЦІ.

— Польський шовїнізм. В Варшаву приїхав нещадно відомий композитор Бїхенвальд, який їздить оце по провінції і дає концерти „Пїсенъ каторжанъ“. Варшавська польська публіка подумала чогаось, що Бїхенвальд нїмеві і заходився бойкотувати концерти його. Два концерти, які дав Бїхенвальд в Варшаві, наробили йому великих збитків.

ПО УКРАЇНЦІ.

У КИЇВЦІ.

— Од'їзд Б. Д. Грінченка. Вчора в 7 год. 40 хв. вечора Б. Д. Грінченко виїхав за-кордон. На проводи заслуженого українського діяча й письменника зібрався чамалий гурт українців, просятів і журналістів українських та польських. Дружині Б. Д. — ча М. М. піднесено було два букети свіжких квіток.

Б. Д. за останній час дуже змарнів і ледве переходив через хату. Підчас прощання відко було, як тяжко йому говорити. Будемо сподіватись, що чарівний клімат Рїв'єри скоро поверне Б. Д. сили і він знов візьметься за свою невиспущу працю на користь рідному краю.

— В університеті на всіх факультетах почали читати лекції 1 сентября. Запнуватися на лекції на медичному і юридичному факультетах можна

старинному — „аз — буки — вѣди“, а харчувався у селан по чера, як громадський паству і скрізь за собою водав на мотузку щорося. Весною, коли починались польові роботи, він колов свого підвівника, робив бенкет і йшов шукать кладів і шукав їх до піньої осеня, а зімою знов учительвав. Літом він заходив до знайомих хазяїн, трохи помагав у роботі, а більше штукаривав і здавався мені наче він, як то кажуть, трохи мішком намаханий. От-сього то Балашова потім вивів Ів. Карп. в комедії „Сто тисяч“ під привітєм колача Ванавентури.

Що ініціатива д-ра М. склався тоді в Єлисаветі невеличкий гурток, який зявся за переклади російської народницької белетристики на українську мову. Кожний з нас дома собі перекладав вибрану гурток повістичку, а раз в тиждень ми збирались і гуртом читали і виправляли ці переклади. Таким робом перекладені були: „Чиншовики“ Кобилянського, „Подиловца“ Рєшетникова, деякі оповідання Наумова, Златовратського.

Праця над перекладами навела на думку Івана Карповича самому щось написати, і от, одного разу він нам прочитав перший свій твір — оповідання „Новобравець“, що потім надруковане було в збірнику „Рада“ в 1883 році.

Переклади, зроблені єлисаветградським гуртком, десь загинули, бо вихор, що налетів потім, в 1883 році, на цей гурток, розвіяв, розкидав всі по різних кутках Росії та Сїбіру...

Після цього стрївся я знов з Іваном Карповичем вже аж в 1886 році, коли його повернуто було з заслання з Новочеркаську і коли він, вже бувши відомим драматургом, вступив на сцену в товариств братів своїх — Садовського та Саксаганського. С. Чиналенко.

звертав увагу на те, як він слухав бувало д-ра А. І. М., під впливом якого ми всі тоді були.

Коли ж говорить бувало хто-небудь якусь дурницю, то по зморшках коло очей і під усом видно було тонку юмористичну насмішувату рисочку, яка страшенно обурювала того, хто говорив.

На літо, саме на косовицю та жнива, Ів. К. брав отпуск і їхав в село. Жїнка його мала коло ст. Шестаковки пмаотк землі. Землю вони здавали в оренду селянам, а сами мали маленьке господарство, яким заправляв старий Карпо А. Він тоді покинув службу по економіях і перейшов на спокій до сина.

І. Карпович тоді марив про те, що коли він дослузиться до пенсії, то оселиться в селі і буде собі хазяїнувати, а через те він і привчався задалегідь робити у полі.

Думка ця виникла у його під впливом тодішньої народницької літератури, а особливо „Писемъ ізъ деревни А. Енгельгардта“, що друкувались тоді в „От. Записках“ і робили страшенне враження на всі поступові елементи. Відомо, що багато молодих людей їздиле тоді в Ватичено до Енгельгардта на роботу, багато працювало і по інших місцях.

Лїтом до Ів. К. теж багато наїздило молоді учитись робити в полі. Сам Ів. К. робив, як справжній селянин, та й не даво, бо він був невичайно дужий фізично чоловік.

Часом на хутор до Івана К. навідувався д. Балашов. Це буда така оригінальна людина, що про неї варт згадати. Штаб-ротмістр Балашов, вишловши в одставку, зовсім озмужився, але не на ідейному ґрунті, а на ґрунті шукання кладів. Тоді, як я його бачив, це був здоровенний дячко, непомірної сили і безвєжких признак інтелігентності. Зїмою він приватно учительвав в якомусь глухомо селі, де не було школи. Учив він ще по

а 1 сентября, а на історико-філологічному і фізико-математичному—з 2 сентября. Білети та свідчення новим студентам видаватимуть з 2, а давнім—з 4 сентября.

В політехніці. Вже мало не рік минув, як директор ківської політехніки, проф. К. Г. Деметев прохав увільнити його від цієї посади; вже й нового директора вибрано—проф. Д. П. Рувського. А тільки оце 31 августа одержано відомість од міністра торгівлі і промисловости про те, що прохання проф. Деметєва не задоволено. Проф. Деметєв знову подав таке ж саме прохання.

В суді. 1 сентября в ківському окружному суді почали розглядати справу про єврейський погром в с. Лятвигівці і колонії Рікуні, ківського пов. Підсудних всього 38 чоловік, серед яких визнаються селяне: Шевченко, Василенко, Непесочний, Радченко, Косій. Свідків викликано більше як 100 чоловік; прийшло на суд чоловік а 80. Обвинувачував товариш прокурора С. І. Слєпущкія, обороняв присяжний адвокат Д. Я. Баласній.

На виставці бжільництва.

1 сентября, о 12 годині відбулося в ботаничному садку відкриття виставки бжільництва. Після молебню було скінчено промови. Першим говорив представник департаменту земледілля про економічне значіння бжільництва в житті селянства; інші оратори робили спробу в промовах своїх підкреслити педагогічне значіння бжільництва в житті народа; одна промова була присвячена характеристичі сьогорішньої виставки. Вся виставка ділиться на три відділи: науковий, демонстраційний і третій—здобутків бжільництва. В науковому відділі література виставлено здебільшою на російській мові, але є чимало книг і німецьких, французьких і ин. Єсть тут окремий відділ: „Українська пасішная література“. Це невеличкий відділ; він складається з журналу „Українське бжільництво“ і брошюрок Коробльова, Горбачева і Архипенка—все видання агаданого журналу; крім того тут виставлено і брошури, що вийшли заходами інших видавництв—д-д. І. Прокопівча і Ляхова, М. Михалевича, Ф. Немоловського. В улаштуванню наукового відділа взяли участь: Імператорське руськое обшество акліматизація животнох і растений“, Музей кієвського губерняского земства“, Кааазаское обшество пчеловодства“ та ин. В демонстраційному відділі звертає на себе увагу раціонально організована пасіка. Експонати виставили на сьогорішній виставці д-д. Радомський, Дранця, Четвериков, Володьков, Рудіков, Луценко, Остриянский, Трохим Пригула (з с. Потама, уманськ. пов.), Ващенко, Боярська практична школа бжільництва, Тульське губерньське земство і ин. Вагалі сьогорішня виставка має значно більшу вартість, ніж попередні: вона захоплює далеко близький район (єсть тут експонати з Петербургу, Казані, Варшави, Кавказу і ин.) і свідчить про досить великий аріст бжільництва за останні роки у нас на Україні. З певністю можна сказати, що на російській Україні, як і в Галичині, помітні виразні ознаки відродження бжільництва. На відкриття виставки прибуло чимало селян і сільського духовенства. Увечері о 7 годині відбулося засідання загальноросійського з'їзда пасічників. Від імені українських пасічників говорив по-українському д. Архипенко, редактор-видавець журналу „Бжільництво“.

Холера у Київі.

31 августа в Олександрівську лікарню з ріжних кутків Київа привезено було 8 чоловік, слабкість яких схожа була на холеру, але справді на холеру заслаб з них тільки один—робітник з південно-західної залізницї, Степан Чернуха.

Всього ж з того дня, коли в Київі знову стали слабнути люди на холеру, це вже 7 випадок; померло досі 3 слабих.

31 августа ківську земську управу повідомив участковий лікар, що в с. Маслівці, канівського повіту, за слобода на холеру сімилітня дівчинка Федосія Корвієнко. Всього на Київщині досі слабих на холеру було четверо і всі вони померли.

З Київщини. Душогубство. 28 минулого августа під лісом коло м-ка Балабанівки, липовецького пов., вбито єврея з м-ка Старого-Дашева, Грінберга. Він їхав сам, то очевидно кір розбійшак вискочив з лісу і застрелив його. Грошей при вбитому не знайдено, тому гадають, що його й пограбовано. Це душогубство переполнило всю округу. Це вже другий випадок розбійництва коло Балабанівки. Торік також убито там чоловіка.

Прохання уважено. Людність межирічської волости, черкаського пов., прохала міністерство, щоб межирічську волость було прилучено до канівського пов. Бо як що треба до повітового ґороду, то й доводиться людям ходити аж 80 верстов, та ще й рїка Рось підчас весняної повіди стає на перешкодї, а тут Канів усього аж 12 вер. Тепер цими днями міністер-

ство внутрішніх справ надіслало відповідь, що воно дозволяє змінити межі черкаського та канівського пов., перевівши межирічську волость з черкаського в канівський пов.

З Поділля. За науку. 25 августа в Могиліві-Подільському, в кушальнях Фрїшмана, коли там ще нікого не було, кинулась у Дністер гімназистка 5-го класу Д. Хавайн кулалєнь почув, як плеснула вода, вискочив подивитись, що це сталось, і побачив, що топиться дівчина. Він зараз кинувся до човна і поплав рятувати вчасну дівчину. Й їть однесло на середню річку і там вона потонула. Тоді Фрїшман, не гаючи довога часу, пірнув собі за нею і витяг її вже непристому. Кажуть, що бідна дівчина хотїла втопитись, бо не мала за що вчитися далі в гімназї.

(Од. Н.).

З Чернігівщини. Боротьба з розбїшаками. Дуже поширилися останніми часами на Чернігівщині всякі розбїшацтва. Вагаліо знайшлося послїдувателів відомого розбїйника Савицького. Щоб якось покласти край цим розбїшацтвам, чернігівський губернатор видав обовязковї постанови, щоб волосне та сільське начальство в губернії позаходило таких особливих ґїнци, які б не гаючи сповїщали поліцію про всякі розбїшацтва, що ґїльки стануться. Крім того ці обовязковї постанови забронють передавати тих, кого шукає поліція, покажувати їм дорогу, давати харчі і взагалі чимось помагати розбїшакам. Винних каратимуть арештом до трох місяців або штрафом в 500 кар.

З Полтавщини. Крах „союз р. н.“. 29 августа в Полтаві одбулися загальні збори місцевого губ. одділу „союза руського народа“. На цих зборах міркували про те, щоб передати уповноваження полтавського одділу—дубенського одділу „союза р. н.“, бо полтавський одділ закривється. Далі обміркували заяву председателя полтавського одділу, що він аїкається своїх обовязків передати.

З Харківщини. Увійнення професорів. Цими днями, не пояснивши за що, до так званому „третьому пункту“, увольнили у Харькові навчителя технологичного інституту д. Серебрякова. В ґороді всі певні, що це його скинуто з посади за те, що він добре свідчив на судї за 12 технологів, яких обванувачувано в бойкотї проф. Альбїцького, котрий записався членом місцевого одділу „союза руського народа“. Позбавлено посади також директора ветеринарного інституту д. Остапенка. Міністерство народної просвіти винув д. Остапенка, що інституту порядку рада професорів і що на засідання ради крім професорів запрошувались і молодші навчители та студенти. Остапенка викликали в Петербург і марно він доводив, що такого ніколи не було, щоб на засідання ради професорів когось стороннього запрошували, а що порядку інституту він спільно з професорами, то тут же нічого незаконного нема, бо його, Остапенка, вибрали професори і він не міг иніакше робити. Товариш міністра не звернув на це уваги і намірив, щоб д. Остапенка таки подався в одставку. Але Остапенко не хотїв подавати прохання і його увольняли без прохання.

(Р. В.).

З Херсонщини. Виборча наміна в Одесі зовсім вільно правдяться тільки у самих союзників. Вачучи, що вони не проведуть свого кандидата, вони хотїть тепер робити голоси, які можуть бути подані за невинного їм поступовця Бродського. Для цього союзники рїшили піддержувати кандидатуру бшшого гласного гор. думи Казаринова, що в 1905—6 р.р. пробував організувати в Одесї партію „правового порядку“, його кандидатуру ставлять одеські власники домів. Монархисти й помірковані сподїваються, за Казаринова подадуть голоси і „благомислячі“ євреї, бо Казаринов, мовляв, не раз висловлювався хоч за невелике полегчення долї євреїв.

Прохання не уважено. Попечителна рада при комерційній школі Царя Миколая ІІ в Одесі прохала, щоб на вільні місця, на які нема учнів-христїян, було прийнято євреїв, що добре верднуть екзамєн. Але міністерство торгівлі і промисловости не задовольнило цього прохання.

Пільга. Одеська адміністрація видала наказ, щоб поліція видала відомости про всякі подїї тільки союзницької газетї „Руськая Рїчь“ та копїїковий „Одеской Мысли“.

Українська гулянка. З г. Миколаєва нас повідомляють, що 30 августа місцева товариство народньої тверезости в садку № 1 влаштувало українську гулянку. Гулянка пройшла жваво, але публіки було не дуже багато. Хор під орудою д. Манїлова дуже порядно проспівав декілька пісень. Д-їй Никитченко влаштував живї картини на українські сюжети.

Добре діло. Т-во „Просвіта“ в Миколаївї взяло під свій захист хлопця Тимошенка, який хотїв накласти на себе руки, не маючи за що вчитись. „Просвіта“ хоче його оддати в якусь школу як свого студента.

(Труд. К.).

Новий бронеосець. У г. Миколаївї оце швидко буде добудовано великий бронеосець „Св. Евстафїя“, котрий в доках адміралтейства.

Українці в Галичині.

Економічна свідомість у галицьких єлян-українців починає чим раз

більше розбуджуватися. Хлїбороби приходять до пізнання, що ґїльки своїми спільними силами можуть вибороти собі кращу долю, не оглядаючись на жадну помїч з сторони. Таким прикладом кооперативної самопомочї селян може послужити оцей факт. В с. Запитові, коло Львова, прийшли кілька свідоміших селян до думки, що корисніше приставляти до Львова молоку та молочні продукти спільно, а не дотеперїшнїм способом, коли кожна господарня з'окрема їздила або ходила з кількома глеками молока до Львова, траючи час за кілька там сотків заробітку. Цих кілька господарів скуповують тепер молоко від поодиноких селян та поставляють його ґуртом до Львова. Спілка ця їснує вже 3 місяць і має тільки декї труднаїці з продажом молока, бо селянам тяжко приходиться знайти відповідне число покупців, так що мусять поки-що обмежувати скількість доставляваних продуктів. Звернувшись вони до торговельного відділу при товаристві „Просвіта“ у Львові, прохали собі помочі в цїй справі. Торговельний відділ тепер звертається до львівян, особливо ж до місцевих бурс та їнститутів, що потребують більше молока, щоб вони подали торговельному відділу своє заотребування на молоко. Вагаліо українських їнститутів мусять брати молоко та инї сільські продукти від приватних пахтарїв, головно єврейських, коли ж тепер самї селяне починають витворювати звязковї кооперативної організації, то повинно бути за обовязковє львівських українців піддержати їх в тих змаганнях.

(Дїло).

Економічне життя України.

Український метал на Уралі. „Ур. Ж.“ повідомляє, що власник уральських Пожежських заводів князь Львов закупив 700.000 пуд. мартеніумових „слїтків“ у українських ґїрнопромисловцїв. Не зважаючи на дорогу приставку до Царицина залізницею, а там до Пожми на баржах, завідська адміністрація вважає для себе вигіднішим працювати на українським металі, бо він усе ж коштуватиме дешевше уральського. Газета зазначає, що це перша спроба цїлковитого переходу уральського заводу на український метал; досї український метал попадав на Урал тільки випадково.

Закордонний експорт. Південно-російський Дніпровський металургічний завод у с. Камєнському тепер грузить у Миколаївї 1.908.000 пудів залізнодорожних рейок і коло 50.000 пудів залізних виробів для вивозу за кордон.

Новий рудник. За 2½ версти од ст. Широка, катерининської залізницї, 20 февраля сього року закладено новий рудник—Златоустівський.

Професійний рух. У харьківським професійним товаристві парикмахерів тепер починається дуже м'який виплат членських внесків. У касї тепер є всього 55 карб. 55 коп.

В Одесї адміністрація замкнула на місяць друкарню Цесацького за друкування часопису „Одесский Професіональний Вїстник“.

Скупщини. „Полодїя“ повідомляє, що селяне вже змолотили весь свій хлїб, і тепер на базарах його повно. Кожен господарі успішася продати хоч частину нового хлїба, бо треба грошей. Цим користуються скупщини і встановляють такі ціни, які ї самим подобаються. Селяне ж, не знаючи цїн і доконче потрібуючи грошей, мусять продавати хлїб по тїй цїні, по якій хотїть скупщини.

„Землеустройтво“. В газетаз часто з'являються звїстки, що уряд широзачоучє селян до переходу на хутори. Але ці тільки в Петербурзі заочоучують. Ось що оповїдав д-ка Єремїєва („Моск. Еженд.“, 34) про те, як „заочоучували“ селян с. Котївки, радоміського повіту. Одногосодний приговор про перехід на хутори було передано мировому посередникові ще в минулім їнїї (XIX), а розмежування зроблено було в осєнї 1908 р. Тим селяням, що матимуть од волости свідство про бідність, землеустройтельна комісія обіщала позику на перенесєння будівель на одриваний уасток. Обіщано в 1906 році видавати такі позички ї кїївське земство з страхових капіталів, яких є багато, але цютїм од своєї обіщанї одмовилось, не видавши ні одної позички. Коли ці звїрєні волостю бїдні звернулись до землеустройтельної комісії, їм сказали, що вони можуть взяти позику, а тоді підманути ї не побудувати, а тому хлї вони перше перенесуть будинки, тоді їм видадуть позику. Продали ї бїдарї все своє майно: худобу, одєжу, все, що було можна продати, ї перенесли будинки на хутірські уастки. Але цих грошей не вистачило, ї хати лишились не вкрїті. Їдуть у землеустройтельну комісію, до Радомісля, там кажуть: звертайтесь до губерньської в Київ. Але марно звертались хуторяни в Київ, одповїді звїдки немає, а до Київа більше 100 верст, та ї жинва вже налішиї. Д-ка Єремїєва була на хуторах 24-го їуня, ї ше не було одповїді з Київа. Ї сидять ці бїдарї в некрїтїх хатах, і нічого в них немає, бо вони поспродавали, все сподїваючись накупити всього знову на позичку „землеустройтєлями“ гроші. Ї це називають урядовою допомогою при розселєнні!

Тем „землеустройтво“. На Подїлї на 5 ноября селянський поземельний банк призначиє продати з публічних торгів 36 земельних уаstkів, куплених ранїше селянами. Умови купівлї землї за допомогою банку такі тяжкі, що такий кінець треба вважати неминучим.

З життя „Просвіти“.

Сьогодні, в 6 год. увечерї, збори Артистичної Комїсії т-ва „Просвіта“ в Київї. Вагаліо, щоб зїшлося більше членів комісії і людей, охочих сього року взятись до артистичної просвітаньської роботи. Обміркуватимуть справу з реорганізацією хора „Просвіти“.

За кордоном.

ГЕРМАНІЯ.

Додаткові вибори до германського рейхстагу. На додаткових виборах у Саксонському окрузі Столбергу вибрано до рейхстагу соціалдемократ Шепфліна. Округ—давній лівий соціалдемократ; однак, р. 1907 її кандидат набрав тільки 19 тис. голосів, а тепер—21 тис. Кандидат об'єднаних буржуазних партій набрав цього разу тільки 9½ тис. голосів, проти 14½ тис. на попередніх виборах, які відбулись підчас бюловського „блоку“. Цї цифри свідчать про те „полівіння“ германського виборця, яке явилось наслідком ухвали посередніх податків і перемоги консервативно-клерикальної коалїції в рейхстагу.

АНГЛІЯ.

Напад суфражисток на Аскіта й Гладстона. Минулої недїлі три суфражистки поїхали в морський курорт на березї Ляншану. Близько того курорту є маєток, у якому англійський прем'єр Аскіт проводить суботу й недїлю. Вранці, коли прем'єр виходив із церкви, суфражистки накинупили на нього й збили йому з голови бриля. Після полудня ті самї суфражистки підстерегли Аскіта й Гладстона, які грали в гольф на участку спортивного клубу, ї при виходї міністрів з клубу напали на них. Свідків, очевидно, не було, ї тому трудно сказати, що саме там сталося. Суфражистки сами розказують про форменну бїрку, міністри ж ставлять за інцидент більш юмористично. Того ж таки вечора суфражистки підїхали на човні до маєтку Аскіта, перелїзли через баркан і вибили вікна в їльній в той момент, як міністр з сем'єю сїдїв за обїдом.

ТЕЛЕГРАМИ.

(та останні вїстки з газет).

Дїяльність уряду та адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 31. В „Фінляндської газетї“ надруковано височайший наказ фіняльському генерал-губернаторові Векманові, щоб фіняльський сенат негайно подбав про законопроект, який би зрїзвив росіян в правах з фіняльцями.

До Петербургу повернувся міністр народньої освіти Шварц, його викликав П. А. Столїпин.

Завтра в радї міністрів буде обговорєво питання про процентну норму євреїв.

Союзникам дано дозвіль на з'їзд. Пуришкевичеві дозволено склїкатись в Москві 27 сентября з'їзд „об'єднаного руського народа“.

Новий тюрем в цьому році не будуть будувати. Член ради міністра внутрішніх справ Кондоїді поїхав в Керчь на ревізїю поліції.

Головне управління хлїборобства має на думцї викупити в Бесарабїи монастирські землї і віддати їх селяням.

Уряд ухвалив не видавати вже в оренду закордонним капіталістам північних залізниць.

Справа відомого Шміта, призначеного гласним мїської ґородської думи, буде перенесена в сенат.

До сроку визволено 112 арештованих, між ними 14 матросів, яких обвинувачували за озброєне повстання.

„Освѣдом. бюро“ спростовує звїстки газет про те, що с-петербурзьке телеграфне агенство стає зовсім казенним.

Міністерство народньої освіти має на думцї заборонити приївм в цьому році євреїв студентів, що хрестились після 20 августа.

Щоб зменшити смертні присуди, уряд запропонував адміністрації передавати на розгляд воєнного суду тільки дуже важні злочинства.

Надалї всі дозволї на концесїї залізниць буде розглядати особлива комісія, в яку ввійдуть члєни Державної Думи та Державної Ради.

„Н. Русь“ повідомляє, що в міністерствї юстиції ухвалено силою одвести Дубровина на суд в Фінляндїю, коли він і на цей раз не поїде туди сам.

В петербурзькій духовній академії мають знову увільнити кілька професорів.

Кредит на воздухоплавання думаютъ побільшити до 10 мїліонів.

Думські їдїгуни.

ПЕТЕРБУРГ, 31. Фракція соціалдемократів вносить в Державну Думу проект земства на Кавказі.

Замість 30 що-рїчних обрахунків рїжних відомств на цю осєсїю Державної Думи внесено тільки 10.

Вибори. ЧЕРНІЦЬ, 31. Виборчим од духовенства для виборів члена Державної Ради обрано прот. Шестєрікова.

Нова школа. ПЕТЕРБУРГ, 31. Міністерство торгів затвердило статут приватної комерційної школи в Вінницї.

Нові землї. ВОЛОГДА, 31. З усть-сисольського повіту повернулась експедиція, що

їздила в Печорський край. Облїдовано мїліон десятїн, з них на 300.000 десятїнах можна сїяти хлїб.

Холера.

МОСКВА, 31. Помер од холери оренбургський купец, що приїхав з Петербургу. Заслабło ще двоє.

Арешти.

КАТЕРИНОСЛАВ, 1. Арештовано осїм влочицїв, що позавчора вбили на станцї Лоскутїнци поміщика Камєнського.

МОГИЛІВ (губерньський), 1. Арештовано ватажка шайки, що в останні часи грабувала в чернігівській губернії. Сам він з Гомеля, молодий хлопець, 22 лїт.

НИЖНІЙ НОВГОРОД, 1. Арештовано Вальтера, що видав себе за помішника томського тюремного инспектора; він зробив два вибухи на параходах Камєнського, щоб зайняти його і взяти 50.000 карб. на революційнї організації.

Вибух.

ОЛЕКСАНДРІВСЬК, 31. В майстерській Дачока стався вибух готових ракет. Вибухом вбито одного і трьох ранено на смерть.

Рїжні звїстки.

ПЕТЕРБУРГ, 31. Трудовики і народні соціалїсти не погодилися ні з соціал-демократами, ні з кадетами в справі виборів від столицї в Державну Думу і виставляють кандидатами Лутугина та Куваміна—Караваява.

Каса літературів буде одкрита тоді, коли будуть скарсовані всі особистї фонди і залишено одїн пенсіонний.

Головна палата „союза руського народа“ ухвалила, що Дубровина не повинен їхати на суд в Фінляндїю.

Прихильники Чехова починають збїрати жертви на пам'ятник письменникові в Москві.

Бурцев обїяє надрукувати список тих, що дають відомости департаментовї поліції.

Воєнний міністр Сухомлінов незабаром полетить на аеростатї „Лебедь“.

В псковському повітї селяне знову не пустили слабих на холеру в бараки.

Петербурзькі союзники хотїли шити білизну для їнтендантства. Інтендантство послало своїх чїновників і вони не знайшли в майстерських ні одної швачки, а тільки по усьх хатах валялось сила чорносотєнної літератури.

Помєні.

ВОЗНЕСЕНСЬКА (куб. області), 1. В селї Арманьї агорїлія тюнової фабрики Гуранчаева та Назарова і пиварний завод товариства „Орел“. Збитків на 500.000 карб.

МИПІКІН, 31. В селї Волдїні агорїліо 28 садїв оз всіма будинками та новям хлїбом і сїном.

За кордоном.

ВЕНЕЦІЯ, 31. Сьогодні полетів воздушний шар з трьома пасажирами. Вони думаютъ перелетїти Адріатичне море.

ГЕММЕЛЬМАРК, 31. Під доглядом принца Генриха Пруського заступалась комісія для організації подорожї на воздушному кораблї до північного полюсу.

ВІДЕНЬ, 31. Звичайні тут що-недїлі демонстрації проти чехів на пей раз були дуже серйозні. Чехї влаштували в чеському готелї в Аттґерсдорфї збори. Учасники були в веселаянських стрїчках. Туди прийшло 3000 їмців і почали вимагати, щоб чехи розїшлись. Коли чехи не захотїли їх слухатись, їмпи їшли штурмом на готель. Жандарми і поліція стали проти демонстратїв з списками. Так тягнулось 5 годїн. Їмцї після цього повернулись в Відєнь, там розвеслї чеський готель, з них 6 ранено.

Лїтература, наука, умїлеть і техніка.

Нова книжка. Вийшла у Київї книжка: В. С. „Праця та капітал“, переклад з польської мови П. Є. Книжецко що видало т-во „Просвіта“, як 31 своїх виданїв.

Бібліографїя.

Іван-Воїн. (Оповідання з життя перших христїян). З російської мови переклад К. Миколаевич. Видавицтво „Промїнь“. Одеса. 1909 р. Стор. 15. Ц. 2 к.

В історїї українського народу релїгієне питання грало значну і в деяких справах навіть рїшучу роль. Віра христїянська тоді була тим промінням свїтла та правди за-для неосвїчених людей, яким в наші часи є наука; вона ж була частю-густо і тим стимулом героїзму, який проявляється заборожжі. Визволення христїян-невільників без рїжничї ваїональности було ділом, за яке шанували та поважали визволителїв. Вплив христїянства (тільки не обрядового боку, як то було в Московщинї) значно відбївало на воїм побутї українцїв; навіть і сама освіта мала собі першї захистки в монастирях. Нарештї пригадаємо той факт, що тільки загальність віри порїшила справу вільного приєднання України до Росїї, а не до Турцїї чи до Польши.

І зараз там, в ветрях народнього життя, релїгієне питання займає не останнє місце. Хто бачив силу людей, що на кожного значного свята тят-

веться до монастирив та церковів, хто бачив, як уважно пишуться слова за кожним словом пан-отця, з яким захопленням читають книжку „про святе“, той знає, що релігійне питання там ще не порішено. І ось наустріч цей потребі йде видавництво „Промінь“.

Це поки що єдине видавництво релігійно-духовного та поступового характеру. На сторінках „Ради“ вже розбратилась його книжечка „Володимир Святий“. Воно видало ще 3-„Святитель Микола Чудотворець“, „Діяння й чудеса святих апостолів“ та оце свіжо „Іван-Воїн“. Остання — маленьке оповідання з часів імператора Юліана в Греції, в якому розказано, як салдат Юліан-Іван, замість того, щоб йти з товаришами убити християн, нишком повідомляє їх про це і дає змогу сховатись. Потім сам йде до в'язни християн в темницю, де його звязали, як зрадника імператорові, та посадили теж туди на довгий час.

Коли Юліан помер, то Івана випущено вкати з іпшинами, і він кажда посаду військову та все життя своє пропрацював для нещасних бідолах. Такий зміст оповідання. Нічим особливим воно не визначається, бо носить загальний характер всіх релігійно-духовних книжок, які мають свою мету, свого читача. Написано й перекладено оповідання добре і арозуміло для селянина, тільки трохи дрібними літерами надруковано.

Самому видавництву ми б тільки порадили поширити свої завдання, рахуючись з сучасними потребами; се-б-то поруч з висшегадаючого характеру брошурами слід би видавати і на такі теми, як сектантство, бо ця область потребує відповідного освітлення і, між іншим, на цю тему вже існує багато книжок в російській літературі. Слід було б також провадити ідеї того напрямку, що за-для церкви „підять еліт, ні іудей“, це при гострих відносинах до єврейства мало б свій гуманітарний вплив...

М. Шуліна.

Театр і музика.

Театр „Соловцов“.

„Добрий вечір“... Другий спектакль — знав прайрик обставин і відсутність єдиного в грі артистів. Більшість ролів комеді Островського була в певних, з пробованих руках — і те, що зробили ці певні руки, було вищим артизмом. Неділя Вишневський, Пасхалова — Вишневська, Белінович (новий прекрасний актор трупи), Токарева-Кукушкіна, Дуван-Торцов Досужев, Гофман — Полініка — це живі постаті з чиновницького болато, амальованого російським класиком. Особливо стояла в спектаклі, теплою і правдою визначалась мінятюра, утворена д. Леонтьєвим з ролі вчителя Микіна. Артист росте на наших очах, що не спектакль, артист-мініатюра. Не те доводитись сказати про арт. Берсенєва, в ролі Жадова. Актор спершу (1 дія), взяв добрий тон, а далі (4 і 5 дія) зібрався з тону, і нічого не зробив з Жадова. Треба акторові мати більше „страху божого“, за великі ролі зразу не брались, а то виходить по школярському і псує фон спектакля.

Цю комедію, як відомо, переклав і виставлятиме цього сезону в Київі М. Садовський. Литера. — Бенефіс Г. П. Затиревич-Карпинської. Невабаром у театрі кулецького зібрання відбудеться бенефіс Г. П. Затиревич-Карпинської. Підє „Лімерівна“.

З 30 августа в Сумах, в театрі „Швейцарія“ розпочала свої вистави українська трупа під орудою д. Сухомольського. В першу чергу поставлено історичну пьєсу „Маєша“ та жарт „Кум мірошник“.

Трупа Т. Колесніченна починає свої вистави в Севастополі 3-го сентября „Хмарою“.

Лист до редакції.

Вельмишановний пане Редакторе!

Не одмовте помістити в „Раді“ декілька слів з приводу статі про громадську ініціативу і „зась“.

Вже після нашого листа до з'єднаного комітету з запитанням про пораді, місцева друкарня пояснила нам, що пристав заборонив друкувати квитки через те, що не знав, чи уповноважив нас хто до збирання жертв, а також через те, що не знав про дозвіл од вишого уряду на збирання жертв. Вийшло невпрямне невпорозуміння, увикнути якого можна було б, коли б газети раз-у-раз оповіщали публіку про дату і № виданого урядом дозволу.

З ширюю повагою заряд Яланецького Т-ва. 26 августа 1909 р.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

М. РАКИТНА, васильківського пов. (на Київщині). Брат на брата. На минулому тижневі ракітсько-язефівська сільська громада, васильківського повіту, на сільському сході радилася про те, щоб вернути з засланця з тобольської губ. колишнього свого односельця Коидрата Семенову.

Цей чоловік вже 25 років поневіряється в Сібір, семейство же його бідує дома, в м. Рокитному. Але несподівано на сільський сход прибув рідний брат Семеновий, Іван і завзято заходився намаювати селян, щоб засланця навіть було зашкано в Сібір. Йому нехо-

чється ділитись з братом батьківським добром, яке він все чисто загарбав собі. Громада таки ухвалила вернути Семенову до дому, а Іван поскаржився на громаду п. губернаторові.

М. КАМЕНКА, чигиринського пов. (на Чернігівщині). Село наше роскинулося на чималім роздоллі по-над річку Тясмен, що вливається в Дніпро. Навкруги — чималі угірря. Ще не дуже давно скрізь були перелікові ліси, що в усіх боків оповивали наше село, надаючи йому роєкшого, поетичного вигляду. Та це було колись. Тепер же — далеко навкруги голе поле і, журливо бовануючи на високостях, колишні могли козачі нагадують давню давину.

Що ж до річки, то чиста біда з нею громаді. Колись таки була моговодна, а зараз нічого сінько немає води. Нижча частина річки належить до власників тутешньої сахарні, винокурні й млина, коло якого злавна стоїть гребля, що здержує воду в річці. І от останніми часами між власниками пішли сварки, греблі не лагодять і воду спускають. Без води ж селянам, та ще в таку посуху, як це літо, хоч не живи. Колодязі навіть повисохали, скотині нігде напоїти, не кажучи вже про те, що ні шматля випрати, ні людські помітись вігди. Що ж до пожеж, що такі різкі цього року через посуху — то аж в душі холоде, як займається де, бо вода в селі нема ітуштивічим. А останніми днями по чередох дохне скотина, мабуть через те, що води немає і мусять напувати її з смердочих ковбач. Все це страшно бентежить і обурює нашу людність.

Начальство сільське і думки не має про те, як би позбувись цього лаха. Селяне не знають, що робити, до кого вдатись за порятунком.

ПЕРЕЯСЛОВ (на Полтавщині). 35 років існує в Переяслові громадська бібліотека, але не користується вона популярністю серед городян. Одно те, що помещанья дуже тісно і неурядне, а друге — мало часописів. З поступових газет єсть тільки „Кієвська Мисль“, а то ще є реакційній — „Кієвлянин“. Отоє і все.

Однак знайшовся чоловік з громадським почуттям і власною ініціативою — А. А. П. — він же і головний бібліотекар, що почав відшукувати грошей, аби поставити справу на бажаний ґрунт. Перше за все — це квартира. І от д. П. захоплюється думкою абудувати хоч деревляний дім на тій землі, яку одведено буде управою.

Дій П. вдався за гришми жертвodawців, а коли цей спосіб був випробований, то взявся продавати такі ж в бібліотеці папір, чорнило то що.

СУМИ (на Харківщині). Цими днями в нас сталося таке. Троє робітників з місцевого бельгійського машиноого заводу, скінчивши роботу, зайшли „по дорозі“ випити по чарці. Коли вони вийшли з лавочки, де пили горілку, то скоріаю їм „дожартувать“, бо були вже на підпитку.

Тією ж дорогою у Суми повертаєся, як кажуть, з с. Ківиці п. пристав з стражниками. Коли він нагнав підплих робітників, то останні, не розглядевши, хто їде, почали кричати: „стій! руки вгору!“ Зараз же їх зарештували й одвели до поліцейського участка, де буде зроблено розслідування.

ВСЯЧИНА.

Пять хвилин каторги. В Чикаго недавню судили одного російського єврея Якова Каца за те, що вкрав троє курчат. Кац не мав роботи і голодував з сім'єю. От він і вліз у чийсь курник, взяв троє курчат, продав і купив хліба й оселеліць. В цьому городі такий закон, що згодя карують каторгой. Арештант до суду просидів в тюрмі три місяці. На суді присяжні вислухали його, свідків і присудили Каца в каторгу на... 5 хвилин. Два городіві повели присуженого в каторжну тюрму. У американців такий звичай, що злочинець, який починає одбувати каторжні роботи, сідає перше в купіль і мється. Левде встиг новий каторжник сісти в купіль, як прийшов судовий пристав і сказав, що він уже одбув свою кару і може йти, куди хоче.

Справочний одділ.

Календарні відомості. Серела 2 сентября. М. Маманта, Фелота, Леоніда, св. Іоанна пості. Сх. сон. 5 год. 34 хв. зах. сон. 6 год. 16 хв. 2-1907 р. номер український драматург і артист І. К. Карпенко-Карий (Тобілевич). Сьогодні в 6 год дня в Володим. Соборі буде одправлено пампаху до небіжчиків. В „Пролеті“ — в 6 год. збори Артистичної Комісії. Театр Кулецького Саду. — „За двома займицями“.

Пароходи товариств.

„Товариство пароходства по Дніпрі“ його притокам“ і „2-га пароходне Товариство по Дніпрі і його притокам“ з часу одтриття навігації удержують поштово-пасажирські рейси по отцих путах. 1) Київ — Катеринослав два рази в день. 3 Київ в 8 г. р. та 5 г. в. „Катеринослав в 5 г. р. та 5 г. в. 2) Київ — Гомель два рази в день. 3 Київ в 8 г. р. та 2 г. дня. „Гомель в 8 г. р. та 1 1/2 г. дня. 3) Київ — Чернігів два рази в день.

ДАМАМ г. КИІВА

Ново-одкрита маелетерія „Идеал“ Інституetskа № 10. Остання новина-шиньон. Праймаю волосних виробів — волосні, фризюр, крен, сіточки, бинади, таль, реміпочки, бруски, гребінці і шш. 100-859-71

3 Київ в 12 1/2 г. д. та 5 г. вч. Чернігів в 12 г. д. та 6 г. вч. 4) Київ — Київ по-дні. 3 Київ в 9 г. р. Писка в 9 г. р. 5) Київ — Чернігів по-дні. 3 Київ в 6 г. в. Чорнобиль в 8 г. р. 6) Київ — Могиліов по-дні. 3 Київ в 2 г. д. Могиліова в 6 г. р. (В обидва кінци пересадка в Лохіи). 7) Могиліов — Орша) 8) Гомель — Ветков) по-дні 9) Київ — Київ (дачний) 3 Київ по-дні в 1 1/2 г. дня. Київ в 7 1/2 г. р. УВАГА: Сезонні безплатні квитки на дачний путі не дієси.

Редактор М. Павловський. Видаєць С. Чекаленко.

Оповістки.

Контора „Ради“ ласкаво прохає своїх шан. підписчиків і читачів, виписуючи, чи купуючи що небудь у тих магазинів, оповістки котрих друковались, або друкуються в „Раді“, неодмінно посилатися на нашу газету.

Вимагайте по всіх ресторанах, читальнях, на в'ярнях (кофейнях), та молочних доконче і „Ради“.

Мундір для реаліста продається. Бульв. Кудрав. 12, кв. 1. 4-955-3

Потрібний ще спільник з капіталом в 5 до 10 тисяч карбованців для ведення на спілку дуже корисного торговельного підприємства в одному з більших міст України. Спільник може бути тільки українцем. Згодя згодя плати в контуру „Ради“ з доискою „Kavaliatist“ 3 965-3

КРЕМ „КЛЕОПАТРА“

Хіміка А. Візенталя До шесту зніщує рідкобітність, червоні й жовті плями. Слоток — 1 р., 2 слоток — 2 р. 35 к. за перес. Голови. скл. у Київі: Т-во Київська Парфюмерна Лабораторія, Дукаська пл. № 3. у Львові. 17-934-4

Набір трав,

Марка: Чоловік в ліхтарем“

є незамінний засіб, що очуває кров і з великим успіхом вживається при: висипках на шкірі, лишах, екаїмі, геммороеві, нетравленні, приливках крові до голови, катарі шлунка, бракові астети, ревматизм, простуді інфлюенці і т. п.

Ціна бляншани 1 р. 50 к.

Вислаю пак. платом. Пересилка на кошт покупи по поштовому тарифові. Сербій Ротен, 6-Петербург. Казааская № 26. 250

Є також по автоках і автокараєвих магазинах, в котрих і вимагайте Набір трав, марка „чоловік в ліхтарем“. сп-988-4

„Казакья селського пастиря“.

Адреса м. Київ, Под. г. Степанівському. 20-923-15

ФОРМИ

учебних закладів, сувно, тріко, шовє, бумазєя, вігонь явни, т.к. одоржано в магаз. т. д. наш.

М. Е. Биковцової,

На розі Хрещатика й В. Вульвара. Останки по суботах. Відіа на Печерському базарі. сп-д-956-4

Зручність, міцність, елегантистноту і дешевиною

ОБУВ.

ВІДРІЖНЯЄТЬСЯ

ТОВАРИСТВА С. П. Б. МЕХАНІЧНОГО ВИРОБУ.

Фабричні магазини: 1) Хрещатик № 28, поруч з поштою. 2) Олександрівська 36, Подол. 4-977-1

Знову одержала **БРАКОВАНА ОБУВ**
Подол, Олександрівська ул. 36.

ЗЕНІТ

Самий вірний годинник у світі! Міцний механізм, найвірнійший хід. Прод. в заорукою на 10 рок. представни фабрики для г. Київя

Клавдій Сергієвич РОГІНСЬКИЙ,

Олександрівська № 89, телефон 2095. сп-968-1

ЖУРНАЛЪ „НАШЕ ДЪЛО“

Виходить два рази в місяць. Вь програму журналу вь числѣ прочихь отдѣловъ войдутъ: Руководящія статїи по вопросамъ политическимъ, общественнымъ, экономическимъ и вь частности относящимся до крестянской жизни.

Статїи популярно-научныя по вѣсьмь отраслямъ знанія. Статїи, справочныя свѣдѣнія и практическія указанія по вопросамъ кооперативнаго дѣла вь Россїи и заграницей.

Подписная цѣна: на 4 мѣсяца, начиная съ сентября 1909 года по 1-е января 1910 г. 1 руб., на 3 мѣс.—75 коп. Членамъ Потребительныхъ Обществъ на 4 мѣсяца—80 коп. на 3 мѣсяца—60 коп.

Адресъ редакціи: Кієвъ. Подоль. Воздвиженская № 1. Редакція журналу „НАШЕ ДЪЛО“. Редакторъ-Издатель: А. И. Гдѣшинскій, Членъ Кієвскаго Союза Потребительныхъ Обществъ, 6-971-1

Приймається передплата НА НАРОДНУ УКРАЇНСЬКУ ІЛЮСТРОВАНУ ГАЗЕТУ „СЕЛО“

СЕЛО

призначається головним чином для хліборобів і робітників. почне виходити з вересня (сентября) сього року в Київі.

СЕЛО виходитиме по-тижня в четвер і таким чином дасть змогу кожному хліборобові і робітникові мати в неділю свіжу газету.

СЕЛО подаватиме статі й новини про сучасне життя на Україні в Росії за кордоном, вірні, оповідання, популярні статі з української історії і письменства, з наук природних, лікарських, з сільського господарства, кооперації, техніки і шш.

СЕЛО буде містити дописи на запитання передплатників, а також поради лікарські, господарські й юридичні (відповіді і поради будуть давати спеціалісти).

СЕЛО заручилося згодю брати участь таких учених і письменників: М. Біляшевський, Ю. Будяк, В. Винниченко, М. Вдовиченко, М. Грушевський, О. Грушевський, М. Гехтер, М. Залізняк, М. Коцюбинський, В. Корольов, М. Левицький, Майорський, І. Огієнко, О. Олесь, Л. Пахаревський, М. Павловський, В. Самійленко, Ю. Сірий, Т. Суліма, С. Чернасенко, Ол. Черняхівський, Л. Старицька-Черняхівська, М. Шаповал і шш.

Ціна до кінца сього року (з 1-го сентября до нового року) 60 коп. з пересилкою.

Передплату приймає Книгарня „Літературно-Наукового Вістника“ у Київі, Вел.-Володимирська № 28, і „Українська Книгарня“, Безаківська № 8.

Статі і дописи просять надсилати на адресу Книгарні Лит.-Наук. Вістника В.-Волод. 28.

Видання „Благодотворительнаго Общества издація общепольезныхъ и дешевыхъ книгъ“.

№ 1. Горестныя записка: кажають, и жакъ та крїть, О. Степовыка (выданія другоє зъ 3 малюнками) ц. 3 к.

№ 2. Про торбову. О. Степовыка (выд. другоє) ц. 5 к.

№ 3. Млодича боротба. Ганья Барыновска ц. 3 к.

№ 4. Ориса, П. Кузіна (зъ 4 малюнками) ц. 2 к.

№ 5. Вирна пара. Ганья Барыновска ц. 3 к.

№ 6. Бєжалостноє (выд. другоє, зъ 23 мал.) Ф. И. Немоловского ц. 10 к.

№ 7. Оповідання про Антоно Головатого, М. Комаря (зъ 5 малюнками) ц. 5 к. (вєдєн. 10 к.)

№ 8. Оповідання про Тараса Шевченка, О. Коиського (зъ 3 портр. і 1 малюнкомъ) ц. 2 коп. (вєдєн. 5 к.)

№ 9. Розмова про селське хозяйство, кн. IV, Виноградъ, Е. Чыкаленка (выд. 2-е, зъ 13 малюнками) ц. 6 к.

№ 10. Розмова про сукоту на рогатій худобі, С. Ваганова ц. 3 к.

№ 11. Вывоцянна, П. Кузіна (зъ портр.) ц. 2 к. (вєд. 5 к.)

№ 12. Оповідання про Богдана Хмельницкого, М. Комаря (зъ 3 портр. і 6 малюнками) ц. 8 к. (вєд. 15 к.)

№ 13. Видъ чога амерла Меласа (про дифтеритъ), Г. Коваленка ц. 3 к.

№ 14. Оповідання про Ивана Котляревского, В. Гринченка (зъ 1 портр. і 2 мал.) ц. 3 к. (вєд. 5 к.)

№ 15. Розмова про селське хозяйство, кн. III, Слєхи трав, Е. Чыкаленка (выд. другоє, зъ 7 малюнками) ц. 5 к.

№ 16. Добра порада, М. Загирни (про скаженяну. выд. другоє) ц. 3 к.

№ 17. Оповідання про селєня Гребинку, В. Гринченка (зъ портретомъ) ц. 3 к. (вєд. 5 к.)

№ 18. Про пошести або анги хвороб, В. Имшєвского (выданія другоє) ц. 3 к.

№ 19. Розмова про селське хозяйство кн. II, Худоба, Е. Чыкаленка (выд. 2-е, зъ 20 мал.) ц. 6 к.

№ 20. Розмова про селське хозяйство, кн. V, Оид, Е. Чыкаленка (зъ 36 малюнками) ц. 10 к.

№ 21. Хто робить, той і має (про Гарфілэда) ц. 6 к.

№ 22. Розмова про селське хозяйство, кн. I, Чорний паръ та плодощина, Е. Чыкаленка (выд. 3-е, выправд. і доповн.), зъ 2 малюнк.) ц. 4 к.

1-е издание одобр. Учен. Ком. М. З. і Г. И. і допущ. М. Н. Пр. вь библа. нач. чалья. учил. і вь народн. читальни і библіотеки. Премйровано Харьк. Общ. Сєд. Хоз. большою сєребр. медалью.

№ 23. Мудрий учитель (оповідання про Сократа, зъ 2 мал.) М. Загирни ц. 5 к.

№ 24. Якъ выдано машиною издєтны выд. 2-е, зъ портр. Стефаносова), М. Загирни. ц. 3 к.

№ 25. Якъ обєсяти пакъ і маєтц (про господарство), М. Ганья ц. 3 к.

№ 26. Наймичка, повема Т. Г. Шевченка (зъ 30 мал.) ц. 3 к. (вєд. 10 коп.)

№ 27. Приходъ на затурі, О. Русова (метеорологія, зъ 18 мал.) ц. 3 к. (вєд. 10 к.)

№ 28. Божья искра, оповідання про Рафаэля, С. Русовои (зъ 15 малюнк.) ц. 5 к. (вєд. 10 к.)

№ 29. Катерина, повема Т. Г. Шевченка (зъ 15 мал.) ц. 5 к. (вєд. 10 к.)

№ 30. Ходимо за Нимъ, О. Коиського (зъ 9 мал.) ц. 5 к. (вєд. 10 к.)

№ 31. Выкокс (читанка), О. Выловсєнна (зъ 120 мал.) ц. 35 к. (вєд. 60 к.)

№ 32. Силєксы пригоди (про выдєсана), Т. Рыльскаго ц. 5 к.

№ 33. У дитини голова болитъ—у матери серце (якъ годувати та доглядати малыкъ итой), Г. Задеи ц. 5 к.

№ 34. Лідъ землею, оповід. про шахты, М. Загирни (выд. 2-е, зъ 8 мал.) ц. 12 к.

№ 35. Оборонєны покрайдежєтє, опов. про Ливкозьяна (зъ портр.), М. Загирни ц. 10 к.

№ 36. Маєє та розумєє, опов. про мурашокъ (зъ 2 мал.) П. Е. ц. 3 к.

№ 37. Серєдъ вєнєзарядяры звидєной Франції, С. Русовои (зъ 10 мал.) ц. 6 к.

№ 38. Якъ видрєтє Новий Сєлтъ, Д. Дорошєвска ц. 5 к.

№ 39. Товарищєсє крэмьни, В. Доманьскаго ц. 5 к.

№ 40. На громадськы роботы (про П. Кузіна), Д. Дорошєвска ц. 3 к.

№ 41. Первоучитєли славян (про Кирилла и Мефодіи), А. С—го (зъ 5 мал.) ц. 5 к.

№ 42. Права шо-до выборитъ, кывка Арута, К. Квнткы ц. 3 к.

№ 43. Права шо-до выборитъ, кывка Арута, К. Квнткы ц. 5 к.

№ 44. Цєпурисєлє соєъ, М. Левичького (зъ малюнк.) ц. 5 к.

№ 45. Вєстникъ сєлянскы на Полтавщині, В. Василенка ц. 5 к.

№ 46. Український буваръ С. Русовои ц. 10 к.

№ 47. Початки науки про праца конституціонні, К. ц. 8 к.

№ 48. Якъ люде живутъ у Норвегї, С. Р. ц. 6 к.

№ 49. Оповідання про Вука Караджича, А. Бергєтєлєвска ц. 5 к.

№ 50. Оверты за правду (про І. Туса) В. Доманьскаго ц. 5 к.

№ 51. Про стары часи на Україні, М. Грушевского (зъ 40 мал.) ц. 20 к.

№ 52. Про народоправство, Кн. I, Скарєнка ц. 6 к.

№ 53. Якъ роодити сєсєтнє брѣ на пєку, П. Бородавєвского, зъ малюнками ц. 10 к.

№ 54. Хмїлї. Маузуренка, зъ малюнками ц. 15 к.

№ 55-б. Вєтеринари поради, Кн. I, Зєрхтї хвороби, В. Корольова, 3 малюнк. ц. 12 к.

№ 55-в. Вєтеринари поради, Кн. II, Хвороби на конгѣ, В. Корольова, 3 малюнк. ц. 10 к.

№ 55-г. Вєтеринари поради, Кн. III, Хвороби шкуру, В. Корольова, 3 мал. ц. 8 к.

№ 55-д. Вєтеринари поради, Кн. IV, Внутрїшні хвороби, В. Корольова, 3 мал. ц. 12 к.

№ 55-є. Вєтеринари поради, Кн. V, Пошєсти на худобі, В. Корольова, 3 мал. ц. 12 к.

№ 55-ж. Скотолічєвскы. (Вєл 5 книжокъ Вєтеринарихъ порадъ вкупї зъ додаткомъ.) 3 40 мал. (225 сторїнокъ). Вєтер. лікаря В. Корольова ц. 50 к.

№ 56. Про Травосєвєко, Тр. Сьєгєбєчївї ц. 5 к.

Цї книжки продаютьсє кнїгарямъ за знижкою 40% на готовї гроші, або 30% на комісію. Рахунки при останній умовї зводьтєся двічі на рікъ: у січні і липні місяці кожного року.

Благодотворительное общество издація общепольезныхъ и дешевыхъ книгъ, С.-Петербургъ, Почтовый ящикъ № 261. гд-44-39